

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9000:2015

Кафедра світової економіки

П/П 02-63/22

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до виконання курсових робіт

освітній ступінь

«бакалавр»

галузь знань

29 «Міжнародні відносини»

спеціальність

292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма

«Міжнародна торгівля»

Київ 2022

***Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено***

Автори: Г.В. Дугінець, докт-р. екон. наук, проф.,
Ю.О. Олейніков Ю.О. канд. екон. наук, доц.,

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри міжнародних
економічних відносин 15 березня 2022 р., протокол № 8

Рецензент: Л.П. Кудирко канд. екон. наук, проф.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт

освітній ступінь

«бакалавр»

галузь знань

29 «Міжнародні відносини»

спеціальність

292 «Міжнародні економічні відносини»

освітня програма

«Міжнародна торгівля»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до навчальних планів Державного торговельно-економічного університету курсова робота з дисципліни «Міжнародна торгівля» виконується на студентами які здобувають освітній ступінь «бакалавр» зі спеціальності “Міжнародні економічні відносини” за ОП «Міжнародна торгівля».

Виконання курсової роботи дозволить систематизувати та поглибити одержані знання, творчо застосувати їх при вирішенні конкретних завдань, розвинути навички самостійної роботи, сформувати первинні навички наукових досліджень у галузі міжнародної торгівлі, країнознавства, макроекономіки. Курсова робота є однією з форм контролю знань студентів, важливим етапом підготовки студентів до майбутньої практичної діяльності у сфері зовнішньоекономічної діяльності, першого кроку до написання випускної кваліфікаційної роботи.

Метою виконання курсової роботи є вирішення та розробка конкретного професійного завдання, що ґрунтується на опануванні теоретичного матеріалу і методів самостійного дослідження, послідовного викладення, практичного застосування теоретичних знань щодо механізмів функціонування окремих форм та видів міжнародної торгівлі, особливостей їх регулювання на національному та міжнародному рівні.

Курсова робота має відображати:

- *глибокі знання* основних понять, термінів, фундаментальних законів і тенденцій розвитку міжнародної торгівлі; розуміння теоретичних поглядів сучасних шкіл, напрямів економічної думки;
- *вміння* аналізувати, узагальнювати, досліджувати літературні джерела та інформаційну базу даних; використовувати математичні, статистичні, облікові та інші способи обробки інформації; здійснювати моніторинг фахової літератури за обраною проблематикою; реферувати підручники, монографії, збірки праць, окремі статті та логічно і стисло викладати матеріал; розробляти пропозиції щодо вирішення проблем з теми роботи, робити висновки та узагальнення; давати ґрунтовні оцінки різним явищам і процесам в системі світогосподарських зв'язків на глобальному, регіональному та національному рівнях; оформляти роботу відповідно до існуючих стандартів.

Методичні рекомендації складаються з таких розділів:

1. Загальні положення.
2. Вибір і затвердження теми, складання плану курсової роботи.

3. Вимоги до змісту та обсягу курсової роботи.
4. Правила оформлення роботи.
5. Типові помилки студентів при написанні курсової роботи.
6. Захист курсової роботи.
7. Список рекомендованих джерел.

Курсова робота виконується на основі глибокого вивчення спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури, чинного законодавства України з питань зовнішньоекономічної діяльності підприємств, міжнародного економічного співробітництва, а також результатів проведених студентом власних досліджень реального об'єкта з метою вирішення визначених професійних задач.

Основні етапи виконання курсової роботи:

- вибір теми та об'єкта дослідження;
- затвердження теми;
- складання студентом плану курсової роботи, погодження з викладачем – науковим керівником;
- формування студентом інформаційної бази для виконання курсової роботи;
- написання й оформлення курсової роботи;
- подання курсової роботи на кафедру для рецензування;
- доопрацювання (у разі потреби) курсової роботи відповідно до рекомендацій/зауважень рецензента;
- захист курсової роботи.

Під час виконання курсової роботи для кожного студента призначається науковий керівник. Науковий керівник проводить індивідуальне консультування студента, допомагає йому обґрунтувати вибір теми та скласти план роботи, контролює дотримання графіка виконання, методи та об'єкти дослідження та рецензує роботу. Робота повинна бути виконана, подана на кафедру для перевірки науковому керівникові та захищена відповідно до графіка. Курсова робота має мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити глибокий аналіз досліджуваної проблеми;
- включати самостійні дослідження, розрахунки, виконані з використанням комп'ютерних технологій;
- містити обґрунтовані висновки та пропозиції щодо вдосконалення діяльності на досліджуваному об'єкті;
- мати належне оформлення;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений

графіком навчального процесу.

Курсова робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми, обґрунтованих пропозицій до захисту не допускається.

2. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ, СКЛАДАННЯ ПЛАНУ КУРСОВОЇ РОБОТИ.

Виконання студентом курсової роботи починається з визначення її теми та об'єкта. Перелік рекомендованих тем курсових робіт з навчальної дисципліни, передбачено навчальним планом, затверджується кафедрою міжнародних економічних відносин щорічно до 30 вересня. Тематика щорічно переглядається та поновлюється з врахуванням наукових інтересів кафедри та розвитку економічної науки і практики.

Закріплення тем курсових робіт за студентами здійснюється на першому-другому тижні семестру за розпорядженням по кафедрі, в якому обов'язково зазначається дата захисту.

Орієнтовну тематику курсових робіт наведено у додатку А до методичних рекомендацій.

Студентові надається право самостійно обрати тему курсової роботи згідно з тематикою, що затверджена кафедрою. Студент, за погодженням із керівником, може запропонувати свою тему дослідження за умов відповідного обґрунтування доцільності її розробки (з врахуванням попередньої власної науково-дослідницької роботи, місця роботи, можливостей отримання необхідної інформації на об'єкті дослідження).

Оскільки курсова робота з міжнародної торгівлі може бути складовою частиною випускної кваліфікаційної роботи, це враховується викладачами кафедри при розробці та затвердженні тематики курсових і випускних кваліфікаційних робіт. За умов, якщо студенти проходили практику на *підприємствах або організаціях* за кордоном, це слід враховувати студенту та науковому керівнику при визначенні теми курсової роботи. Основні критерії вибору теми – її актуальність, перспективність, відповідність профілю навчання студента. Студент може запропонувати іншу тему, яка має бути актуальною і відповідати тематичній спрямованості дисципліни. У разі нагальної потреби змінювати тему курсової роботи можна з дозволу завідувача кафедри за

письмовою заявою студента та погодженням наукового керівника не пізніше одного місяця до закінчення строку виконання курсової роботи.

Для складання плану курсової роботи студенту варто: ознайомитися з проблемами, розв'язання яких передбачено в темі дослідження; самостійно опрацювати спеціальну наукову літературу, статистичні дані, законодавчі та нормативні документи; методичні розробки, які послідовно та логічно розкривають визначену тему.

Складений студентом план курсової роботи погоджується з викладачем – науковим керівником.

Студент оформлює спеціальний бланк-завдання (видається викладачем при затвердженні теми курсової роботи), у якому зазначається автор, тема та термін подання курсової роботи на кафедрі. Завдання підписують науковий керівник, студент та завідувач кафедри міжнародних економічних відносин.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОБСЯГІВ КУРСОВОЇ РОБОТИ

За своїм обсягом курсова робота повинна мати обсяг 30-35 сторінок без урахування списку літератури та додатків.

Зміст курсової роботи визначається її темою і відображається у плані, розробленому за допомогою наукового керівника. Відповідно до передбачуваної теми студент самостійно або за рекомендацією керівника добирає інформаційні джерела (книги, брошури, статті, тощо), Інтернет-ресурси й відповідні нормативні документи і складає проект плану, який обговорює з керівником.

Якісне написання курсової роботи забезпечує оптимально збалансований план, в якому відображаються такі питання:

- актуальність, значущість даної проблеми в сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі та участі в ній підприємств України;
- теоретичні підходи, концепції, моделі, які характеризують ступінь наукової розробки проблеми заданої теми;
- розгляд поточного стану та тенденцій розвитку даної проблеми (явища) за певний історичний період;
- шляхи та перспективи еволюції досліджуваної проблеми (явища);
- короткі висновки та рекомендації з досліджуваних питань;
- перелік використаних джерел;
- додатки.

При написанні плану варто використовувати складний варіант структури плану курсової роботи: (вступ, основна частина, що складається з трьох розділів, які, в свою чергу, містять кілька

підпунктів; висновки і пропозиції; список використаних джерел; додатки).

Для тем курсових робіт, що характеризують географічно-регіональну спрямованість міжнародної торгівлі і відносяться до першого та другого тематичних напрямків, доцільно використовувати зміст, що наведено у додатку Б.

Головним завданням вступної частини (*вступу*) є загальне представлення роботи як актуального та практично значущого дослідження, презентація інформаційного, методичного забезпечення дослідження та отриманих результатів.

Доцільним є висвітлення таких питань:

- актуальність і практична значущість обраної теми курсової роботи;
- об'єкт та предмет дослідження;
- теоретичний розгляд заданої теми в розробках вітчизняних та зарубіжних науковців;
- стисла характеристика явища чи процесу, який піде піддано дослідженню;
- перелік методів дослідження, які були використані в роботі;
- загальна характеристика інформаційного забезпечення дослідження з акцентуванням уваги на нетрадиційні інформаційні джерела;
- інформація про використання інформаційних технологій, стандартного або авторського програмного забезпечення.

Актуальність теми подається у вигляді критичного аналізу та шляхів розв'язання проблеми, обґрунтовуючи значення курсової роботи для розвитку певної галузі знань, діяльності.

Мета дослідження – запланований результат вирішення визначеної проблеми із використанням теоретичних, методологічних й практичних положень та методів дослідження.

Завдання дослідження визначаються поставленою метою і являють собою конкретні послідовні шляхи вирішення проблеми.

Слід чітко формулювати мету роботи, лаконічно викладати завдання, які необхідно виконати для її досягнення. Завдання мають відповідати основним параграфам дослідження, що було сформовано у плані курсової роботи.

Предметом дослідження курсової роботи є одна з актуальних проблем, яка потребує вирішення професійних завдань, передбачених освітньої програмою спеціальності «Міжнародні економічні відносини» освітнього ступеня «бакалавр».

Методи дослідження – це спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2-х сторінок.

Основна частина роботи складається із 3 розділів (6 - 9 пунктів).

В основній частині курсової роботи мають бути відображені усі основні питання, пов'язані з розвитком явищ та процесів в міжнародній торгівлі за умов поглиблення світогосподарських зв'язків, та змін, які при цьому виникають у зовнішньоекономічному середовищі країн. Необхідні знання студент отримує на лекціях та практичних заняттях з дисциплін що формують професійну спроможність. Окремі питання вимагають використання спеціальних літературних джерел, нормативно-правових актів України та інших країн, міжнародних договорів тощо. Перелік необхідних літературних джерел приводиться на лекціях, практичних заняттях, а також наприкінці даних методичних рекомендацій.

Особливість написання курсової роботи в цілому, залежить, в першу чергу, від мети дослідження та його завдань. Так для тем, які відносяться до першого, другого, третього та четвертого тематичних напрямків, при визначенні передумов та чинників розвитку зовнішньої торгівлі України з тими чи іншими країнами або регіональними економічними угрупованнями доцільно звернути увагу на :

1. Склад країн які відносяться до того чи іншого географічного регіону або входять до певного економічного угруповання, який слід визначити за класифікатором Державної служби статистики України: *Методологія та класифікатори. Класифікатори. Статистична класифікація країн світу(СККС) (Додатки В,Г) [Електронний ресурс] :* http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/st_kls/op_ks_2016.htm

2. Стан розвитку зовнішньої торгівлі країн що входять до певного географічного регіону, або економічного угруповання, та тенденції його розвитку, де інформаційною основою є статистичні дані Світової організації торгівлі, [Електронний ресурс]: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/rta_participation_map_e.htm

(Для цього необхідно перейти за посиланням та вибрати категорію «товари та послуги» та зі списку країн вибрати країну яка входить до відповідної регіональної групи або економічного угруповання і при появі на інтерактивній карті назви країни натиснути посилання «Профіль», після чого вибрати категорію «Торгівельний профіль»).

3. Стан розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання, інформацію про який можна отримати за даними

Державної служби статистики України: Статистична інформація. Зовнішньоекономічна діяльність. Зовнішня торгівля товарами/ Зовнішня торгівля послугами. [Електронний ресурс]: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

При написанні курсової роботи, спочатку, в першому розділі, слід охарактеризувати загальний стан зовнішньої торгівлі країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання та роль зовнішньої торгівлі в економіці цих країн. Основним показником який характеризує загальний стан зовнішньої торгівлі є показник Зовнішньоторговельного обороту (ЗТО) який розраховується як сума вартісних обсягів експорту та імпорту товарів та послуг. Інформацію про стан зовнішньої торгівлі можна отримати з даних наведених СОТ. Також, за даними СОТ слід визначити значення зовнішньої торгівлі для країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання. Основними показниками які характеризують роль та значення зовнішньої торгівлі для економіки тієї чи іншої країни є показник ЗТО на душу населення та зовнішньоторговельна квота (ЗТК). На підставі отриманої інформації необхідно скласти таблицю 1.1. за приведеною формою та зробити відповідні висновки стосовно ролі зовнішньої торгівлі в економіці країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання та їх місце в світовому експорті та імпорті товарів та послуг. При цьому слід звернути увагу на те, що показник обсяг ЗТО на душу населення характеризує інтенсивність участі країни у зовнішньоторговельному обігу, а зовнішньоторговельна квота - ступінь участі країн в міжнародній торгівлі та відкритості економіки.

Наступним етапом дослідження є визначення ролі та місця зовнішньої торгівлі країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання в світовій торгівлі. Для того щоб дослідити роль та місце окремих країн у зовнішній торгівлі країн товарами та послугами, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання слід використовуючи дані СОТ заповнити таблицю 1.1. відповідно до теми роботи.

В подальшому аналізі зовнішньої торгівлі країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання слід розглянути їх роль та місце у зовнішній торгівлі їх групи країн. Для цього необхідно розрахувати частку тієї чи іншої країни як у експорті та імпорті товарів або послуг (в залежності від

теми роботи) групи країн так і у зовнішньоторговельному обороті групи країн в цілому, а результати розрахунків занести в таблицю 1.2.

Таблиця 1.1.

Роль та місце зовнішньої торгівлі в економіці країн, що входять до....

у..... році. млн. дол. США

№	Назва країни	ЗТО на душу населення Дол. США	Зовнішня торговельна квота %	Частка у світовій торгівлі товарами %	Частка у світовій торгівлі послугами %	Місце у світовій торгівлі товарами	Місце у світовій торгівлі послугами
1	Країна А						
2	Країна Б						
						

Таблиця 1.2.

Частка окремої країни у ЗТО групи країн, що входять до....

у..... році, %

№	Назва країни	Обсяг експорту товарів (послуг)	Частка експорту товарів (послуг)	Обсяг імпорту товарів (послуг)	Частка імпорту товарів (послуг)	Обсяг ЗТО за товарами (послугами)	Частка ЗТО за товарами (послугами)
	В цілому за групою країн		100%		100%		100%
1	Країна А						
2	Країна Б						

Для того щоб охарактеризувати роль та місце країни у міжнародному поділі праці, слід розглянути товарну структуру та структуру послуг зовнішньої торгівлі країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання. Так, для аналізу товарної структури зовнішньої торгівлі країн, що входять до певної регіональної групи та економічного угруповання слід скласти таблицю 1.3 (тільки для тем які стосуються торгівлі товарами) до якої, необхідно віднести дані стосовно частки експорту та імпорту товарів за чотирьома товарними групами: сільськогосподарська продукція, промислова продукція, паливо та продукція добувної промисловості, інша продукція.

Аналіз товарної структури також передбачає виявлення рівня спеціалізації країни в товарному експорті та рівень імпортової залежності від певної товарної позиції.

Таблиця 1.3.

Товарна структура експорту та імпорту країн, що входять до.... за товарними групами у..... році, %

№	Назва країни	Частка експорту %	Частка імпорту %
1	Країна А	100%	100%
	Сільськогосподарська продукція		
	Промислова продукція		
	Паливо та продукція добувної промисловості		
	Інша продукція		
2	Країна Б		
	Сільськогосподарська продукція		
	Промислова продукція		
	Паливо та продукція добувної промисловості		
	Інша продукція		

Для цього необхідно визначити, за чотирьома товарними позиціями, частку того чи іншого товару як в загальному експорті/імпорті країни, так і групи країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання. Результати розрахунків наведіть в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4.

Товарна структура зовнішньої торгівлі країн, що входять до....за окремими товарними позиціями у..... році,

№	Назва країни	Загальний обсяг експорту Млн. дол. США	Частка в експорті країни %	Частка в експорті групи країн %	Назва країни	Загальний обсяг імпорту Млн. дол. США	Частка в імпорті країни %	Частка в імпорті групи країн %
	Всього за групою країн		-	100%	Всього за групою країн		-	100%
1	Країна А		100%		Країна А		100%	
	Товар 1				Товар 1			
	Товар 2				Товар 2			
	Товар 3				Товар 3			
	Товар 4				Товар 4			
2	Країна Б		100%		Країна Б		100%	
	Товар 1				Товар 1			
	Товар 2				Товар 2			
	Товар 3				Товар 3			
	Товар 4				Товар 4			

Аналогічно, для тем об'єктом яких є міжнародна торгівля послугами, аналізом структури зовнішньої торгівлі за видами послуг є визначення пріоритетних видів послуг при їх експорті та імпорті. Так, для аналізу структури зовнішньої торгівлі послугами країн, що входять до певної регіональної групи та економічного угруповання слід скласти

таблицю 1.5 до якої, необхідно віднести дані стосовно частки експорту та імпорту товарів за чотирьома групами послуг: транспортні, туристичні, пов'язані послуги, інші комерційні послуги.

Таблиця 1.5.

Структура експорту та імпорту послуг країн, що входять до.... за видами у..... році, %

№	Назва країни	Частка експорту %	Частка імпорту %
1	Країна А	100%	100%
	Транспортні послуги		
	Туристичні послуги		
	Пов'язані послуги		
	Інші комерційні послуги		
2	Країна Б		
	Транспортні послуги		
	Туристичні послуги		
	Пов'язані послуги		
	Інші комерційні послуги		

Аналіз структури послуг також передбачає виявлення рівня спеціалізації країни в експорті окремих видів послуг та рівень імпортової залежності від певного виду послуг. Для цього необхідно визначити, за чотирьома видами послуг, частку тієї чи іншої послуги як в загальному експорті/імпорті послуг країни, так і групи країн, що входять до певного географічного регіону або до певного економічного угруповання. Результати розрахунків наведіть в таблиці 1.6

Таблиця 1.6.

Структура зовнішньої торгівлі країн, що входять до....за окремими видами послуг у..... році, %

№	Назва країни	Обсяг експорту Млн. дол.США	Частка в експорті країни %	Частка в експорті групи країн %	Назва країни	Обсяг імпорту Млн. дол.США	Частка в імпорті країни %	Частка в імпорті групи країн %
	Всього		-	100%	Всього		-	100%
1	Країна А		100%		Країна А		100%	
	Послуга 1				Послуга 1			
	Послуга 2				Послуга 2			
	Послуга 4				Послуга 4			
	Послуга 5				Послуга 5			
2	Країна Б		100%		Країна Б		100%	
	Послуга1				Послуга 1			
	Послуга 2				Послуга 2			
	Послуга4				Послуга 4			
	Послуга 5				Послуга 5			

Також, при написання курсової роботи необхідно визначити основних торгівельних партнерів країн, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань. С цією метою, слід

провести аналіз географічної структури експорту та імпорту товарів та послуг за країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань. Для цього, використовуючи данні СОТ, заповніть таблиці 1.7. (згідно до об'єкта торгівлі) та зробіть відповідні висновки.

Таблиця 1.7

Географічна структура зовнішньої торгівлі країн, що входять до.... за товарами (послугами) уроці.

№	Назва країни	Частка експорту %	Назва країни	Частка імпорту %
1	Країна А	100%	Країна А	100%
	Країна 1		Країна 1	
	Країна 2		Країна 2	
	Країна 3		Країна 3	
	Країна 4		Країна 4	
	Інші країни		Інші країни	
2	Країна Б	100%	Країна Б	100%
	Країна 1		Країна 1	
	Країна 2		Країна 2	
	Країна 3		Країна 3	
	Країна 4		Країна 4	
	Інші країни		Інші країни	

Визначаючи, у другому розділі курсової роботи, особливість розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань, слід звернути увагу на те, що інформаційною базою для дослідження слугують статистична інформація Державної служби статистики України Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

В першу чергу, слід виявити тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України товарами та послугами з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань. З цією метою, слід провести аналіз динаміки експорту та імпорту товарів та послуг України, її регіону або економічного району України за останні п'ять років. При проведенні аналізу динаміки зовнішньої торгівлі товарами та послугами слід використовувати наступні показники динаміки:

1. Темп зростання (ланцюговий та середній) експорту та імпорту товарів та послуг;
2. Абсолютний приріст (ланцюговий та середній) експорту та імпорту товарів та послуг;

Розрахунки показників динаміки за формулами наведеними в таблиці І у додатку В.

Аналіз динаміки експорту та імпорту товарів підприємствами України за певною країною, що входить до регіональних груп та економічних угруповань слід використовувати матеріал наведений у розділі :Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами. [Електронний ресурс]: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt0718_u.htm

Аналіз динаміки експорту та імпорту послуг підприємствами України за певною країною, що входить до регіональних груп та економічних угруповань слід використовувати матеріал наведений у розділі : Географічна структура зовнішньої торгівлі послугами. [Електронний ресурс]: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/gsztp/gsztp_u/gsztp_2k2018_u.html

Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних економічних регіонів, або економічних угруповань слід здійснювати за період не менш ніж п'ять років, використовуючи останні данні, що опубліковані на сайті Державної служби статистики України. За результатами аналізу динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами, що входить до регіональних груп та економічних угруповань складіть таблицю 2.1. та зробіть відповідні висновки стосовно тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі України з цими країнами .

Таблиця 2.1.

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами (послугами) України з країнами, що входить до...

Країни	t(2) /t(1)	t(3) /t(2)	t(4) /t(3)	t(5) /t(4)	Середнє значення
Країна А					
Експорт					
Темп зростання,%					
Абсолютний приріст, млн. Дол. США					
Імпорт					
Темп зростання,%					
Абсолютний приріст, млн. Дол. США					
Країна Б					
Експорт					
Темп зростання,%					
Абсолютний приріст, млн. Дол. США					
Імпорт					
Темп зростання,%					
Абсолютний приріст, млн. Дол. США					

Характеризуючи роль та місце зовнішньої торгівлі України з країнами, що входить до певних регіональних груп та економічних

угруповань товарами та послугами слід проаналізувати як географічну так і товарну структуру цієї торгівлі. При дослідженні географічної структури зовнішньої торгівлі України товарами або послугами слід розрахувати наступні показники:

1. Частка експорту товарів (послуг) в країну (j), що входить до певного регіону або економічного угруповання в загальному експорті (імпорті) України товарів (послуг) ;
2. Частка імпорту товарів (послуг) в країну, що входить до певного регіону або економічного угруповання в загальному імпорті (імпорті) України товарів (послуг);
3. Частка експорту товарів (послуг) в загальному експорті України товарів (послуг) до відповідної групи країн;
4. Частка імпорту товарів (послуг) в загальному імпорті України товарів (послуг) з відповідної групи країн;

За результатами аналізу географічної структури зовнішньої торгівлі України з країнами, що входить до регіональних груп та економічних угруповань складіть таблицю 2.2.

Таблиця 2.2.

Географічна структура експорту та імпорту товарів (послуг) до країн, що входять до... у ...році (останній повний рік)

Країна	Вартісний обсяг експорту товарів (послуг) Млн. дол. США	Частка товару (послуги) в загальному експорті України товарів (послуг) %	Частка товару (послуги) в загальному експорті України до групи країн товарів (послуг) %	Вартісний обсяг імпорту товарів (послуг) Млн. дол. США	Частка товару (послуги) в загальному імпорті України товарів (послуг) %	Частка товару (послуги) в загальному імпорті України до групи країн товарів (послуг) %
Всього експорт товарів (послуг)		100%	-		100%	-
Всього за групою країн		-	100%		-	100%
Країна А.						
Країна Б.						

При визначенні торговельної спрямованості зовнішньої торгівлі України товарами (послугами) з країнами, що входять до певних географічних регіонів або економічних угруповань необхідно використовувати данні стосовно експорту та імпорту товарів (послуг),

що наведені в статистичній інформації на сайті Державної служби статистики України за останній рік:

- щодо зовнішньої торгівлі товарами: Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/e_iovt/arh_iovt2018.htm

- щодо зовнішньої торгівлі послугами: Зовнішня торгівля послугами України з країнами світу (за видами послуг) http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztpu_ks/ztpu_ks_u/arh_ztpu_ks_2018.htm

При здійсненні аналізу товарної структури зовнішньої торгівлі України товарами (послугами) слід визначити наступні показники:

1. Частку товару (послуги) (i) країни у загальному експорті-імпорті Україною товарів (послуг);
2. Частку товару (послуги) (i) країни у загальному експорті-імпорті Україною товарів (послуг) до (з) відповідної групи країн ;

Данні, щодо товарної структури експорту та імпорту товарів (послуг) беруться по чотирьом основним їх видам. За результатами аналізу товарної структури зовнішньої торгівлі України з країнами, що входить до регіональних груп та економічних угруповань складить таблицю 2.3.

Таблиця 2.3.

Структура зовнішньої торгівлі України за товарами (послугами) з країнами, що входять до... у ...році (останній повний рік)

Код ТН ЗЕД 2зн	Експорт товарів (послуг)	Вартісний обсяг експорту товару Млн. дол. США	Частка товару (i) в загальному у експорті товарів %	Код ТН ЗЕД 2зн	Імпорт товарів (послуг)	Вартісний обсяг імпорту товару Млн. дол. США	Частка товару (i) в загальному у експорті товарів %
	Всього		100%		Всього		100%
	Країна А.				Країна А.		
	Товар (послуга) 1.				Товар (послуга) 1.		
	Товар (послуга) 2.				Товар (послуга) 2.		
	Товар (послуга) 3.				Товар (послуга) 3.		
	Товар (послуга) 4.				Товар (послуга) 4.		
	Країна Б.				Країна Б.		
	Товар (послуга) 1.				Товар (послуга) 1.		
	Товар (послуга) 2.				Товар (послуга) 2.		
	Товар (послуга) 3.				Товар (послуга) 3.		
	Товар (послуга) 4.				Товар (послуга) 4.		

При оцінці наслідків розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань у третьому розділі курсової роботи слід, в першу чергу, оцінити результативність зовнішньої торгівлі України з країнами, що

входять до певних регіональних груп та економічних угруповань та оцінити вплив експорту та імпорту на національну економіку. Оцінити результативність зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань доцільно, використовуючи показники збалансованості зовнішньої торгівлі до складу яких відносяться:

- 1). Сальдо торговельного балансу;
- 2). Коефіцієнт експортного покриття імпорту;
- 3). Індекс чистої торгівлі;

Визначення показників збалансованості зовнішньої торгівлі надано в таблиці II додатку В.

Показники збалансованості зовнішньої торгівлі слід розраховувати не менш ніж за останні три роки як за товарами (послугами) так і в цілому. Результати розрахунку показників збалансованості зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань занесіть до таблиці 3.1. та зробіть відповідні висновки.

Таблиця 3.1.

Збалансованість зовнішньої торгівлі України товарами (послугами) з країнами, що входять до... у ...році (останній повний рік)

рік	Сальдо торговельного балансу (СТБ) Млн. дол. США			Індекс покриття експортом імпорту (І покр.) %			Індекс чистої торгівлі (І ч.т.)		
	t(1)	t(2)	t(3)	t(1)	t(2)	t(3)	t(1)	t(2)	t(3)
За групою країн									
Країна А									
Країна Б									

Визначаючи перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань слід визначити індекс торгової спеціалізації (TSI, Trade Specialization Index), який характеризує порівняльну конкурентоспроможність країн у межах двосторонніх торговельних відносин. Індекс торгової спеціалізації є найбільш використовуваним показником при оцінці взаємної порівняльної конкурентоспроможності виробництва товарів(послуг) двох країн. Визначення цього показника надано в таблиці III додатку В.

Використовуючи показники, що наведені в таблиці 2.3 розрахуйте індекси торгової спеціалізації як за певною групою товарів (послуг) України в торгівлі з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань так і за країнами та групами країн, що

входять до певних регіональних та економічних угруповань в цілому та заповніть таблицю 3.2.

Таблиця 3.2.

Спеціалізація України в торгівлі товарами(послугами) з країнами, що входять до... у ...році (останній повний рік)

Країни	Вартісний обсяг експорту Млн. дол. США	Вартісний обсяг імпорту Млн. дол. США	Індекс торгової спеціалізації (TSI)
Всього			
Країна А.			
Товар (послуга) 1.			
Товар (послуга) 2.			
Товар (послуга) 3.			
Товар (послуга) 4.			
Країна Б.			
Товар (послуга) 1.			
Товар (послуга) 2.			
Товар (послуга) 3.			
Товар (послуга) 4.			

Також, в третьому розділі, використовуючи торговельні профілі на інтерактивній мапі Світової Організації Торгівлі, [Електронний ресурс]: <http://rtais.wto.org/UI/PublicSearchByMemberResult.aspx?MemberCode=380&lang=1&redirect=1>, визначить можливості України розвивати зовнішньо торговельні стосунки з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань. Можливість України розвивати зовнішньо торговельні відносини з країною, що входить до певних регіональних груп та економічних угруповань визначається як можливість розвивати з цією країною як експорт так і імпорт

Для цього, необхідно провести порівняльний аналіз та вибрати однакові товари як сільськогосподарського так і не сільськогосподарського призначення за чотирьох значним кодом Гармонізованої системи (ГС) як для України так і для її торговельного партнера - країни, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань, та які мають найбільшу частку в їх експорті та імпорті.¹

Наступним кроком, необхідно розрахувати, **індекс компліментарності (відповідності) Сі**, який характеризує можливості країн для розвитку взаємної торгівлі. Найбільш високе значення індексу свідчить про більш сприятливі можливості для розвитку взаємної торгівлі між двома країнами. Визначення цього показника надано в таблиці III додатку В.

¹ Порівняльний аналіз, щодо можливостей розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань, здійснюється лише у випадку якщо між країнами існують однакові товарні позиції які є кращими як в експорті так і в імпорті.

В цьому зв'язку, слід враховувати той факт, що високий індекс компліментарності може давати помилкове уявлення про можливість для розвитку взаємної торгівлі між двома країнами, якщо країни географічно перебувають на значній відстані одна від одної або економіки країн значно відрізняються за рівнем розвитку.

На підставі проведених розрахунків складіть таблицю 3.3. та зробіть відповідні висновки стосовно перспектив розвитку зовнішньо торгівельних відносин між Україною та країнами, що входять до певних регіональних груп та економічних угруповань.

Таблиця 3.3.

Оцінка потенціалу розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та країнами, що входять до...

Країна, Товар	Код ГС 0000	Частка імпорту товару (послуги) (i) в загальному імпорті країни	Частка експорту товару (послуги) (i) в загальному експорті країни	індекс компліментарності (відповідності) Сі, для України	індекс компліментарності (відповідності) Сі, для країни-партнера
Україна			100%	X	-
Товар (послуга) 1.				-	-
Товар (послуга) 2.				-	-
Товар (послуга) 3.				-	-
Товар (послуга) 4.				-	-
Країна А			100%	-	X
Товар (послуга) 1.				-	-
Товар (послуга) 2.				-	-
Товар (послуга) 3.				-	-
Товар (послуга) 4.				-	-
Країна Б			100%	-	X
Товар (послуга) 1.				-	-
Товар (послуга) 2.				-	-
Товар (послуга) 3.				-	-
Товар (послуга) 4.				-	-

Також у третьому розділі курсової роботи на основі проведеного дослідження необхідно визначити перспективи розвитку предмета дослідження, виявити механізми міжнародної взаємодії України в контексті окреслених прогнозів та перспектив. Пропозиції повинні відповідати критеріям оптимальності та практичної втіленості. Запропоновані удосконалення та інновації мають містити розрахунково-кількісне обґрунтування та організаційний механізм.

Висновки, що наводяться в окремому розділі курсової роботи, є стислим викладанням підсумків проведеного дослідження. Саме тут коротко наводяться найбільш важливі теоретичні положення, які містять формулювання розв'язаної проблеми; узагальнюються результати аналізу та діагностики об'єкта дослідження за визначеним

напрямом дослідження, отримані у розділі, подаються пропозиції щодо перспектив розвитку національної економіки з огляду виявлених тенденцій та закономірностей світогосподарського розвитку. Висновки можуть мати узагальнення, які ілюструють як позитивні, так і негативні наслідки для національного економічного розвитку; важливо, щоб вони були логічно узагальнені та економічно обґрунтовані.

Висуваючи пропозиції чи рекомендації щодо економічних та організаційних питань інтеграції національної економіки в різні сегменти світового економічного простору, студент має з'ясувати їх ефективність. Якщо йдеться про впровадження нових технологій, форм організації, системи управління, необхідно мати на увазі не тільки їх позитивний ефект, але й підрахувати та порівняти витрати на рівні національної економіки, що пов'язані з їх впровадженням – матеріальні, трудові, фінансові. Без такої оцінки неможливо з'ясувати ступінь реального запровадження рекомендацій, які пропонуються у курсовій роботі.

До *Списку використаних джерел* рекомендується включати 30–40 найменувань.

Додатки до курсової роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою, і розміщуються на останніх сторінках. Додатки розміщуються відповідно до посилань на них за основним текстом курсової роботи.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.

Основними вимогами до викладення курсової роботи є: чіткість побудови, логічна послідовність викладу матеріалу, доказовість аргументів, точність формулювань, обґрунтованість висновків та пропозицій. Матеріал курсової роботи слід надати у такій послідовності:

1. титульний аркуш;
2. бланк завдання;
3. зміст;
4. вступ;
5. основна частина;
6. висновки і пропозиції;
7. список використаних джерел;
8. додатки.

Завершену й оформлену належним чином роботу обов'язково підписує автор на титульній сторінці.

Усі складові курсової роботи потребують оформлення відповідно до вимог щодо оформлення курсової роботи (проекту) (згідно з державним стандартом України ДСТУ 3008 – 95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»), а саме:

1. Друк тексту (з одного боку стандартного аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервали, шрифт Times New Roman; розмір полів: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм).

2. Побудова ілюстративного матеріалу (схем, діаграм, графіків тощо). Ілюстративний матеріал слід подавати безпосередньо після посилення на нього у тексті, де він згаданий вперше, або на наступній сторінці і позначати словом «Рисунок», «Таблиця», нумерувати послідовно. Номер рисунка та його назву розміщують під рисунком. Нумерацію рисунків і таблиць наводять арабськими цифрами без знака №. Сторінки курсової роботи, на яких наведено ілюстративний матеріал, включають до загальної нумерації сторінок. *Таблиця* має містити: дані, необхідні для вивчення певного явища; загальний та внутрішні заголовки (загальний заголовок таблиці стисло та чітко характеризує її зміст, а також період, за який наведено дані, внутрішні заголовки зазначають, які показники аналізуються у відповідних рядках і графах таблиці, в яких одиницях виміру вони наведені). Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, які розміщені у додатках) у межах розділу. У разі перенесення таблиці на іншу сторінку, пишуть: «Продовження табл. 1». Кількість ілюстрацій у курсовій роботі визначається її змістом і доцільністю для надання тексту зрозумілості та конкретності.

3. Запис формул. Формули нумеруються послідовно за текстом роботи; номер формули пишуть у круглих дужках на цьому ж рядку з правого боку сторінки; пояснення значень символів, числових коефіцієнтів розміщують безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі, та кожне з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Рівняння і формули слід розміщувати у тексті на окремому рядку, залишаючи між ними не менше одного вільного рядка.

При оформленні курсової роботи слід також дотримуватися вимог Державного стандарту України ДСТУ БА.2.-4-4-2009 «Основні вимоги до проектної та робочої документації».

Титульну сторінку (додаток Д), яка є першою сторінкою курсової роботи, включають до загальної нумерації сторінок, але не нумерують.

Нумерацію наступних сторінок подають арабськими цифрами, які проставляють у правому верхньому куті.

Зміст складається з усіх частин курсової роботи та номерів їх початкових сторінок. Його розміщують після титульної сторінки і нумерують як другу сторінку.

Кожна частина курсової роботи повинна мати заголовок відповідно до плану роботи. Відстань між заголовком і текстом дорівнює трьом інтервалам основного тексту.

На додатки, які містяться у курсовій роботі, мають бути посилання у текстовій частині роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. З правого боку рядка малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток. Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: Додаток А, Додаток Б. Якщо додаток поділений на розділи та підрозділи, текст у межах кожного додатка нумерується літерою і цифрою. Наприклад: А.2 – другий розділ дод. А.

Посилання на *літературні джерела* слід наводити у квадратних дужках, наприклад, посилання [7, с. 25] означає: 7 – порядковий номер, під яким зазначається літературне джерело у списку, 25 – сторінка цитованого джерела. Також допускається можливість оформлення підстрокових виносок.

Список використаних джерел слід розміщувати у такій послідовності: спочатку (у хронологічному порядку) Закони України, далі – Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, за ними – літературні джерела в алфавітному порядку: монографії, підручники, посібники, брошури, журнальні та газетні статті. У кінці списку наводять іншомовні та електронні джерела інформації. Дані про книги обов'язково містять прізвище та ініціали автора, заголовок, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок; дані про журнальні або газетні статті – прізвище, ініціали автора, заголовок, назву періодичного видання, серію, рік випуску, номер видання, сторінки.

При складанні списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Основними елементами бібліографічного опису є інформація про: автора (-ів); назву твору; вид видання (за потреби – про перевидання чи переклад); місце видання; видавництво; рік видання; обсяг публікації. Список формують: або за прізвищами авторів в алфавітному порядку (за першою літерою назви твору) або за порядком посилання на джерела у тексті (література іноземними мовами наводиться в кінці списку).

Праці авторів з однаковими прізвищами подають у списку за їх ініціалами в алфавітному порядку, одного автора – за першою літерою назви його праці. Прізвища авторів наводять у послідовності їх подання у виданні та розділяють комами. Праці чотирьох і більше авторів подають за прізвищем першого з них, додаючи «та ін.».

Якщо у курсовій роботі використано *праці, які розповсюджено на правах рукопису* (дисертації докторів філософії та докторів наук, автореферати дисертацій), то при бібліографічному описі використовують інформацію, подану на титульному аркуші.

Журнальні статті описують за схемою: прізвище автора (авторів), назва статті, зона відповідальності, назва журналу, рік видання, номер журналу, сторінки, на яких надрукована стаття.

Газетні статті описуються за схемою: прізвище автора (авторів), назва статті, зона відповідальності, назва газети, рік видання, число і місяць, сторінки, на яких надрукована стаття.

Статті, опубліковані в наукових збірниках, описують за схемою: автор, назва статті, назва збірника, дані про наукового редактора, місце видання, видавництво, рік видання, сторінки.

У списку можуть бути наведені посилання на публікації з мережі Інтернет. Відповідно до стандарту ISO 690-2 бібліографічний опис таких джерел передбачає запис джерела (відповідно до вимог бібліографічного опису книги, статей періодичних видань), після якого у квадратних дужках зазначають слово Цит., дату відвідання сторінки в Інтернеті та зазначають: Доступний з: і в < > URL адресу сторінки.

Студенти мають пам'ятати, що у списку використаних джерел наукові праці записують тією мовою, якою вони видані. Стосовно запису формул, першоджерела необхідно зазначити у квадратних дужках.

5. ТИПОВІ ПОМИЛКИ СТУДЕНТІВ ПРИ НАПИСАННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. План роботи часто непродуманий, нелогічний, включає не всі основні питання теми, не відповідає зразку, який пропонується

у методичних вказівках.

2. Зміст роботи викладається не самостійно, а шляхом комбінування уривків з різноманітних літературних джерел.

3. Виклад матеріалу не завжди відповідає планові, не послідовний, перевантажений відомостями, що не стосуються теми або мають другорядний характер. Питання плану в тексті не виділяються заголовками.

4. Використовується застарілий матеріал, без використання сучасних статистичних даних, періодичної літератури, Інтернет-джерел.

5. Переважно описовий характер робіт, недостатнє застосування статистичних показників та відсутність їх аналізу в тексті.

6. Порушення співвідношення обсягів основних розділів теми. Захоплення історичними і технологічними процесами.

7. Граматичні помилки, не прийняті скорочення слів.

8. Недбале оформлення робіт, відсутність полів, нумерації сторінок, посилань на літературні та статистичні джерела.

9. Довільне, без дотримання методичних вимог складання списку використаних джерел.

10. Неповнота і недбалість виконання графічної частини роботи: відсутність назв, умовних позначень, посилань на інформаційні джерела, відсутність картосхем.

6. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану курсову роботу подають на кафедру міжнародних економічних відносин в термін, передбачений графіком навчального процесу, але не пізніше 10 днів до захисту.

Спочатку виконана курсова робота реєструється на кафедрі та передається викладачу–науковому керівнику на перевірку. Викладач ретельно перевіряє роботу, пише рецензію. Якщо робота не відповідає темі, завданню та вимогам до курсової роботи, викладач повертає роботу з позначкою «на доопрацювання» без письмової рецензії.

У такому разі викладач не допускає студента до захисту та встановлює строки усунення недоліків. Тільки після доопрацювання, з урахуванням зауважень, викладач пише рецензію і допускає роботу до захисту.

Захист курсової роботи (проекту) проводиться комісією у складі наукового керівника та одного–двох викладачів у терміни, передбачені розпорядженням по кафедрі. При захисті курсової роботи (проекту) студент має продемонструвати глибокі знання з досліджуваної теми,

вміти чітко викладати власні думки, використовувати ілюстративний матеріал, аргументовано відповідати на питання.

Оцінювання курсової роботи здійснюється за 100 бальною шкалою. Оцінка курсової роботи залежить від застосованої методики дослідження, якості виконання дослідження, уміння студента пов'язувати теоретичні знання з практикою, використання сучасних комп'ютерних технологій, правильності відповідей на запитання при захисті, а також оформлення роботи. Якщо студент не захистив курсову роботу (проект), він вважається не атестованим з даної дисципліни і не допускається до іспиту. Захищені курсові роботи (проекти) передаються на кафедру, де вони зберігаються згідно з вимогами до такого виду документів.

7. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ²

Основний

1. *Зовнішня торгівля України: XXI століття*. За загальною редакцією проф. Мазаракі А.А. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 600с.
2. *Міжнародна економіка [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А.А. Мазаракі; авт.: А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. – Ч.1.— К. : КНТЕУ, 2014. — 563 с.*
3. *Міжнародна економіка [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А.А. Мазаракі; авт.: А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. – Ч.2.— К. : КНТЕУ, 2015. — 447 с.*
4. *Міжнародна торгівля і фінанси*. Князь С. В., Бець М. Т., Вербицька Г. Л. Навчальний посібник. Рекомендовано МОН України. Видавництво "Каравела",2016. - 516 с.
5. Павленко І.І. *Міжнародна торгівля та інвестиції : навч. посіб.* / І.І. Павленко. – К. : Центр навч. л-ри, 2012. – 256 с.
6. Фомішин С. В. *Статистика національної та міжнародної економіки*. Навчальний посібник. Рекомендовано МОН України. Видавництво "Каравела",2018. - 472с.

Додатковий

1. Алексєєва Т.І. *Міжнародна торгівля : навч. посіб.* / Т.І. Алексєєва. – Х. : ХНЕУ, 2007. – 250 с.
2. Білорус О.Г. *Глобальні трансформації торгівлі* / О.Г. Білоус, В.І. Власов. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 226 с.

² Курсивом позначено літературу, яка представлена в бібліотечному фонді КНТЕУ

3. Дахно І.І. Міжнародна торгівля : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид., доповн. / І.І. Дахно. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 292с.
4. Мельник Т.М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: Монографія. – К.: Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2007. – 396 с.
5. Міжнародна торгівля [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч.закл. / Ю.Г.Козак, Н.С.Логвінова, М.І.Барановська [та ін.]; за ред.: Ю.Г.Козака, Н.С.Логвінової, М.І.Барановської. — 4-те вид., переробл. та допов. — Київ : Центр учбової літератури, 2011. — 510с.
6. Міжнародна торгівля. Опорний конспект лекцій. Ю.О. Олейніков., О.В. Кам'янецька, — К. : КНТЕУ, 2015. — 117 с
7. Савельєв С.В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів / С.В. Савельєв : підруч. для магістрантів з міжнар. економіки і держ. служби. – Т. : Економічна думка, 2001.
8. Структурна переорієнтація зовнішньої торгівлі у системі факторів економічного зростання [Текст] : монографія / А. А. Мазаракі, В. В. Юхименко, Т. М. Мельник, ін. та ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. — Київ : КНТЕУ, 2011. — 651 с.
7. Управління експортним потенціалом України / За ред. А.А. Мазаракі: Монографія. – К.: КНТЕУ, 2007.
8. Філіпенко А.С. Світова економіка. Підручник. Вид-во "Либідь", 2018.-640 с.
9. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля : навч. посіб. / Т.М. Циганкова. – К. : КНЕУ, 2001. – 488 с.

Періодичні видання

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. – К. : КНУ ІМВ.
2. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Науковий журнал.-К. КНТЕУ. <http://zt.knteu.kiev.ua/>
3. Вісник КНТЕУ. Науковий фаховий журнал.-К. КНТЕУ. <http://visnik.knteu.kiev.ua/index.php?lang=uk>
4. Вісник Національного банку України. Щоквартальний науково-практичний журнал.-К.НБУ. journal@bank.gov.ua
5. Фінанси України. Науково-практичний журнал.-К. Мін. фін. України.http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/category/bottom?cat_id=35691
6. Економіка України всеукраїнський науковий фаховий журнал,. <http://www.economukraine.com.ua/>
7. Economic Annals-XXI. Research Journal <http://soskin.info/ea/>

Internet-ресурси

А. Інтернет-ресурси західноєвропейськими мовами

1. Євростат <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
2. Статистична база даних Всесвітньої торгівельної організації (WTO) <http://www.wto.org/english/ress/e/statist/e/statist.htm>
3. Статистична база даних Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) <http://statistics.unwto.org/en>
4. Статистичний відділ ООН <http://unstats.un.org/unsd/>
5. Європейська економічна комісія ООН <http://www.unece.org/>
6. МВФ, Спеціальний стандарт поширення даних (DSBB) <http://dsbb.imf.org/>
7. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав <http://www.cisstat.com/>
8. Міжнародна асоціація офіційної статистики (IAOS) <http://isi.cbs.nl/iaos/>
9. Статистична база даних Міжнародного валютного фонду <http://www.imf.org/external/data.htm>
10. Міжнародний інститут статистики (ISI) <http://isi-web.org/>
11. Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/std/>
12. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) <http://www.fao.org/economic/ess/en/>
13. Світовий банк <http://www.worldbank.org/>

Б. Україномовні Інтернет-ресурси

14. Верховна Рада України: <http://www.rada.gov.ua>
15. Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>
16. Офіційний сайт Президента України: <http://www.president.gov.ua>
17. Державна служба статистики України : <http://www.ukrstat.gov.ua>
18. Національний банк України : <http://www.nbu.gov.ua>

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА
ТОРГІВЛЯ»

**I. Регіонально-географічна спрямованість участі України в
міжнародній торгівлі товарами та послугами.**

- 1) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) між Україною та країнами Центральної Америки і Карибського басейну;
- 2) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) між Україною та країнами Південної Америки;
- 3) Зовнішньоекономічні зв'язки в сфері торгівлі (товарами, послугами) між Україною та країнами Північної Америки;
- 4) Зовнішньоекономічні зв'язки в сфері торгівлі (товарами, послугами) між Україною та країнами Східної Африки;
- 5) Зовнішньоекономічні зв'язки в сфері торгівлі (товарами, послугами) між Україною та країнами Центральної Африки ;
- 6) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Північної Африки;
- 7) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Західної Африки;
- 8) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Південної Частини Африки;
- 9) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) між Україною та країнами Центральної Азії;
- 10) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) між Україною та країнами Західної Азії;
- 11) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) між Україною та країнами Австралії і Нової Зеландії;
- 12) Зовнішньоторговельні зв'язки України з країнами Східної Азії;
- 13) Зовнішньоторговельні зв'язки України з країнами Південної Азії;
- 14) Зовнішньоторговельні зв'язки України з країнами Південно-Східної Азії.

II. Зовнішньоторговельні аспекти міжнародного співробітництва України з економічними угрупованнями в сфері торгівлі товарами та послугами.

- 1) Співробітництво України з країнами Андського співтовариства (ANCOM) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 2) Зовнішньоторговельні відносини України з країнами Південноамериканського спільного ринку (MERCOSUR) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 3) Співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі (NAFTA) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 4) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Асоціації держав Південно-Східної Азії (ASEAN);
- 5) Співробітництво України з країнами Латиноамериканської асоціації інтеграції (CARICOM) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 6) Співробітництво України з країнами Співдружності Незалежних Держав (COMESA) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 7) Співробітництво України з країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (EFTA) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 8) Зовнішньоекономічні відносини України з країнами Економічного співтовариства держав Західної Африки (ECOWAS) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 9) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Економічного та валютного співтовариства Центральної Африки (EMSSA);
- 10) Міжнародна торгівля (товарами, послугами) України з країнами Центральноєвропейської ініціативи (CEFTA);
- 11) Міжнародна торгівля України з країнами ЄвроАзійського Економічного Співтовариства (EAEC) в сфері міжнародної торгівлі (товарами, послугами);
- 12) Співробітництво в сфері торгівлі (товарами, послугами) між Україною та з країнами що входять до Організації країн – експортерів нафти (ОПЕС);
- 13) Проблеми та перспективи розвитку міжнародної торгівлі (товарами, послугами) України з країнами Європейського Союзу (EU);

ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ КУРСОВИХ РОБІТ

Орієнтовний план курсової роботи до тематичних напрямків I та II.

Структура плану:

I. Загальна характеристика зовнішньої торгівлі (товарами, послугами) країн, що входять до складу ... (назва регіону)

1.1. Сучасний стан розвитку зовнішньої торгівлі країн, що входять до ...

1.2. Характеристика товарної та географічної структури зовнішньої торгівлі країн, що входять до ...

II. Особливість розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами...

2.1. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами....

2.2. Роль та місце зовнішньої торгівлі України з країнами...

III. Оцінка наслідків перспектив розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами...

3.1. Оцінка результатів розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами

3.2. Оцінка перспектив розвитку зовнішньої торгівлі України з країнами...

Розрахунок показників динаміки експорту та імпорту товарів та послуг

Вид показника	Формула розрахунку	
Абсолютний приріст Експорту (імпорту) млн. дол. США	$\Delta Y = Y_t - Y_{t-1}$	Y_t - показник експорту(імпорту) поточного року t - поточний рік
Темп зростання, %	$T_{зр.} = \frac{Y_t}{Y_{t-1}} \times 100\%$	Y_{t-1} -показник експорту(імпорту) попереднього року
Середній темп зростання, %	$T_{зр. \text{ ср.}} = \sqrt[t-1]{\frac{Y_t}{Y_{t-1}}} \times 100\%$	
Середній абсолютний приріст, млн. дол. США	$\Delta Y_{\text{ср}} = \frac{Y_n - Y_1}{n - 1}$	Y_n - показник експорту(імпорту) останнього року n - кількість років Y_1 - показник експорту(імпорту) першого року

Методика розрахунку показників збалансованості зовнішньої торгівлі

Вид показника та його характеристика	Формула розрахунку	Оцінка
Сальдо торговельного балансу (СТБ) – різниця між грошовими надходженнями від експорту і грошовими витратами з імпорту за певний проміжок часу. Характеризує збалансованість торгівлі країн, групи країн	$СТБ = Ex - Im$ Де, Ex – експорт товарів та послуг; Im – імпорт товарів та послуг	Якщо експорт (надходження) перевищує імпорт (платежі), то сальдо додатне, а торговельний баланс активний. Якщо ж експорт (надходження) менший за імпорт (платежі), то сальдо від'ємне, а торговельний баланс пасивний. Рівність експорту та імпорту утворює нульове сальдо балансу, а сам баланс у таких випадках називається чистим, або нетто-балансом
Індекс покриття експортом імпорту (І покр.) дає можливість порівнювати країни за станом їх торговельних балансів.	$I \text{ покр.} = Ex/Im \times 100\%$ Де, Ex – експорт товарів та послуг; Im – імпорт товарів та послуг	Якщо індекс менший за 100, то торговельний баланс має від'ємне сальдо, а якщо перевищує 100, то він має позитивне сальдо. Індекси покриття імпорту експортом розраховуються не тільки по окремих країнах, а й по їх групах та світу в цілому
Індекс чистої торгівлі (І ч.т.) – показує по кожному з товарів (або товарній групі) рівень перевищення експорту над імпортом (при позитивному значенні індексу) або рівень перевищення імпорту над експортом (при від'ємному значенні індексу).	$I_{ч.т.} = \frac{Ex_i - Im_i}{Ex_i + Im_i}$ Де, Ex_i – обсяг експорту i -ї (го) продукції, країни, регіону, групи країн; Im – обсяг імпорту i -ї (го) продукції, країни, регіону, групи країн	Значення «-1» та «+1» відповідно є екстремальними. Інші від'ємні значення демонструватимуть ступінь перевищення імпорту над експортом, а інші позитивні – відповідно ступінь перевищення експорту над імпортом

Розрахунок показників оцінки перспектив розвитку міжнародної торгівлі.

Вид показника	Що характеризує	Формула розрахунку	Оцінка впливу
Індекс компліментарності (відповідності) C_i.	Він характеризує можливості країн для розвитку взаємної торгівлі.	Для кожної пари країн-учасниць регіональної угоди індекс компліментарності визначається таким чином: $C_i = \frac{\sum Lm_{ki} - Ek_{ci} }{2},$ де C_{ij} – індекс компліментарності країни i із країною j ; Lm_{ki} – частка імпорту товару k у загальному імпорті країни i ; Ek_{ci} – частка експорту товару k у загальному обсязі експорту країни j .	Найбільш високе значення індексу свідчить про більш сприятливі можливості для розвитку взаємної торгівлі між двома країнами. Високий індекс компліментарності може давати помилкове уявлення про можливість для розвитку взаємної торгівлі між двома країнами, якщо країни географічно перебувають на значній відстані одна від одної або економіки країн значно відрізняються за рівнем розвитку
Індекс торгової спеціалізації TSI (Trade Specialization Index)	характеризує порівняльну конкурентоспроможність країни у межах двосторонніх торговельних відносин. Індекс торгової спеціалізації є найбільш використовуваним показником при оцінці взаємної порівняльної конкурентоспроможності виробництва товарів двох країн.	Для окремого виду товару (товарної групи) він розраховується на основі статистики щодо експорту – імпорту за такою формулою: $TSI = (X_{ij} - M_{ij}) / (X_{ij} + M_{ij}),$ де X_{ij} – вартісний обсяг експорту даного товару з країни i до країни j ; M_{ij} – вартісний обсяг імпорту цього товару до країни i з країни j .	Значення індикатора зосереджені на відрізьку від -1 до 1 . Пронаявність конкурентної переваги, наслідком якої є спеціалізація країни на виробництві та експорті товару, свідчать додатні значення індикатора, що прямують до одиниці у міру зростання порівняльної переваги

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра світової економіки

Курсова робота
з дисципліни «Міжнародна торгівля»

на тему: «_____»

Студента(ки) ___ курсу ___ групи
спеціальності
«Міжнародні економічні відносини»
ОП «Міжнародна торгівля»
Прізвище та ініціали

Керівник _____
(посада, вчене звання, науковий
ступінь, прізвище та ініціали)

Кількість балів _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Київ 20__ рік